

LYCEUM

Miről szól pünkösöd ünnepe?

A húsvét utáni ötvenedik napon, az idén május 20-án ünnepli a keresztény világ a Szentlélek eljövételét, az egyház születésnapját, pünkösöd napját. A néphit szerint ha e napon szép az idő, akkor jó lesz a bortermés. Egyes vidékeken ma is él a pünkösdi királyválasztás szokása: ilyenkor a falu legényei különböző ügyességi próbákra (lóverseny, bika-hajsza, bothúzás, rönkhúzás, kakaslövés, kaszálás) mérték össze ügyességüket.

A húsvét és a karácsony után a harmadik legnagyobb keresztény ünnep neve a görög pentekoszté (ötven) szóból ered. Az ószövetségi zsidó népnél eredetileg aratási hálaadó ünnep vagy az első zsenge ünnepe volt, majd a mózesi törvény emléknapi lett, amikor arra emlékeztek, hogy Isten szövetségre lépett népével, Mózes törvényt hirdetett. Az ünnepet *sávuótnak*, a „hetek ünnepe” nevezik, mert hétszer hét nappal pészah után ünneplik.

A keresztény egyház születésnapját jelentő pünkösöd történeteit megörökítő Újszövetség részletesen leírja, miként szállt le azon a napon a Jézus Krisztus által mennybemenetele előtt

megígért Szentlélek a tanítványokra. A Szentlélek kiáradt az apostolokra, betöltötte őket megvilágosító, lelkesítő, szeretetet sugárzó

giareform bevezetése óta már nem külön egyházi ünnep, számos országban – 1993 óta Magyarországon is – munkaszüneti nap.



És mikor a pünkösöd napja eljött, mindnyájan egy akaratból együtt valának. És lőn nagy hirtelenséggel az égből mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése, és eltelt az egész házat, ahol ülnek vala. És megjelentek előttük kettős tüzes nyelvek, és üle mindenikre azok közül. És megtelének mindnyájan Szent Szellemmel, és kezdenék szólni más nyelveken, amint a Szellem adta nékik szólniuk. (Csel. 2,1-4)

kegyelmével, hogy képessé váljanak Jézus Krisztus missziós parancsának teljesítésére, és ők különféle nyelveken kezdtek beszélni. Péter apostol prédikálásának hatására sokan megtértek, belőlük alakult meg az első keresztény gyülekezet, a jeruzsálemi ősegyház.

A püspöki szinódus 305-ben rendelte el a galamb vagy lángnyelvek alakjában ábrázolt Szentlélek eljövételének megünneplését. A katolikus egyházban a II. vatikáni zsinat liturgiareformja szerint a pünkösöd az ötvennapos húsvéti ünnepkör ünnepélyes befejezése. Bár pünkösödhétfő a zsinati litur-

A néphit szerint ha pünkösödkor szép az idő, akkor jó lesz a bortermés. Egyes vidékeken ma is él a pünkösdi királyválasztás szokása: ilyenkor a falu legényei különböző ügyességi próbákra (lóverseny, bika-hajsza, bothúzás, rönkhúzás, kakaslövés, kaszálás) mérték össze ügyességüket. A győztes egy évig ingyen ihatott a kocsmában, neki tartoztak engedelmességgel a többiek, és viselhette a pünkösdi koronát – uralkodásának rövid idejére utal a „pünkösdi királyság” kifejezés.

Jellegzetes pünkösdi szokás a pünkösdi király vagy

királyné körmenete: a legkisebb lányt pünkösdi rózsával, zöld ágakkal királynőnek öltöztetik, és rózsaszirmot hullatva házról házra járnak köszönteni.

Pünkösöd megünneplésének kiemelkedő magyar eseménye a csíksomlyói búcsú, az összmagyarság legjelentősebb vallási és nemzeti ünnepségeinek egyike, amely a rendszerváltozás óta a világ magyarságának rendszeresen ismétlődő tömegrendezvénye lett.

1567-ben János Zsigmond erdélyi fejedelem a határőr katolikus székelységet fegyverrel akarta az unitárius vallásra áttéríteni, a Csíksomlyón összegyűlt székelyek azonban a Nagyerdőnél győzelmet arattak, megvédték ősi katolikus hitüket.

Erre emlékezve tartják meg Csíksomlyón minden pünkösöd szombatján az ünnepi szentmisét és a nagy búcsút, ahová több százezer ember érkezik az egész Kárpát-medencéből és a világ más tájairól is.

[HTTPS://MULT-KOR.HU/MIROL-SZOL-PUNKOSOD-UNNEPE](https://mult-kor.hu/mirol-szol-punkosod-unnepe)



LYCEUM

TÁRSASÁGI KÖZLÖNY
MEGJELENIK NEGYEDÉVENTE.

HATODIK SZÁM
II/2. ÉVFOLYAM

Kiadja a
VASHATOS Kft.
Kiskunhalas

vashatos@mailbox.hu
www.vashatos.hu

Szerkesztő:
LUKÁCS LÁSZLÓ

Kapcsolattartó:
Kiss Sándorné
Telefon: 20/465-2300

Készült a Szilády Áron
Társaság tagjai részére.

Kereskedelmi
forgalomba nem kerül.
A megjelent lapszámok
elérhetők a vashatos.hu
és a sziladyarontarsasag.hu
honlapokon.

* * *

A SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG
tisztviselőinek (elnökség)
elérhetőségei:

Lukács László elnök
lukacsaszlo@hdsnet.hu

Dóka József alelnök
hunepkerkft@gmail.com

Dr. Bognárné Nagy Éva alelnök

Szakál Aurél alelnök

Palásti Károly alelnök

Levelezés:
6400 Kiskunhalas,
Hősök tere 2.
Telefon: 77/421-123



Csízioók és regulák

Az emberiség évszázados megfigyelési majd mérési tapasztalatok alapján az év hónapjaihoz és napjaihoz különböző időjárási szentenciákat, törvényszerűségeket alkottak, amelyek minden egyes parasztkalendárium részévé váltak.

Május, azaz Pünkösöd hava

Május havában van feladatuk a fagyosszenteknek. Pongrác (május 12-e), Szervác (Május 13-a), Bonifác (május 14-e), Orbán (május 25-e) fagyponthoz közeli lehűlést hoznak. Természetesen ez nincs mindig így. Valószínűleg a néhány évben előforduló fagykár komoly károkat okozott a földművelőknek, ezért minden esztendőben aggodalommal várták ezeket a napokat.

További babonák szerint a Pongrác napi eső kifejezetten jó a mezőnek, de ártalmas a szőlőnek. A Pünkösöd napi

(május 28-a) eső haszontalanul számítt. „Ha május hava nedves, akkor a következőben szárazság leszen.”

Június, azaz Szent Iván hava

A kalendárium szerint ha Medárd napján esik, akkor negyven napig el sem áll. Ilyenkor ugyanis „előjőnek a Nap Rákba menetelével az esőt hozó nedves csillagok.” Ha azonban aznap tiszta, derült az idő: „kellemetes, jó nyár leszen.”

Június az egyik legcsapadékosabb hónapunk, ezt tudták jól a parasztemberek is. Általában ekkorra időzítették a ned-



vességet szerető és jól tűrő növények ültetését, ilyen volt a len, a retek és a gyógynövények.

Július, azaz Szent Jakab hava

A néphit úgy tartja, ha Szent Boldogasszony napján eső esik, sokáig tart, vagy negyven napig. Július Margitja „felhőtől fél, égi háborút vél.”

Mária Magdolna napján, július 22-én ha tiszta az idő „jó, ha esős: ártalmas, mivel canicula ekkoron áll bé.”

A sokévi mért adatok szerint Július a legmelegebb, egyben a legzivatárosabb hónapunk. A párás, fülledt levegő igen megviselte az emberi szervezetet, ugyanakkor kedvezett a levélpusztító gombák elszaporodásának is, amely erősen rontotta a jó dió- ésogyorótermés esélyét.

FORRÁS: METEOLINE.HU

Állandó programjaink

A Szilády Áron Társaság az alapítás óta (1993) eltelt időszak kezdeményezéseit, stabil tevékenységét megerősítve, kibővített együttműködésre törekszik a halasi civil közösségekkel, különösen azokkal, akik a lokálpatrióta értékrend mentén szervezik meg a helyi tevékenységüket.

A kiemelt ügyeink esetében szükséges az erőforrásainkat bővíteni, ezért az önkéntes segítőkön túlmenően, akár közhasznú státuszban álló pályakezdek bevonása is indokolt lehet, hogy a három éves stratégiai munkatervünkben rögzített feladatok teljesülhessenek.

Mindezek figyelembevételével, mindenképpen részt kell vállalnunk a nemzeti pályázati alapok által meghirdetett kiírásokon, pl. NEA, NKA, MMA stb., illetve a halasi vállalkozások részéről számottevő adományokra is számítunk, különösen akkor, ha vissza tudjuk állítani a közhasznú minősítésünket a hatályos jogszabályok alapján.

ÁLLANDÓ PROGRAMOK

(Szilády Áron Református
Gimnázium díszterme)

Pro Iuventute díjátadás

2018. május 31., csütörtök 16 órakor

Társasági legáció

2018. szeptember 15.
Kecskemét, Nagykőrös, Cegléd

Szilády Jubileumi Díszebéd

2018. november 3., szombat 10 órától

XXVI. Közgyűlés

2019. január 19., szombat 10 óra

Szilády Emlékkonferencia

2019. március 23., szombat 10 órától

KIEMELT ÜGYEK, TERVEK

1. Szilády Áron és tudóstársai – Félmagas dombormű (kőből, bronzból) elhelyezése a ref. imaház külső oldalán,

Röviden: Vashatos Kft.

„Immáron új rőzse lobog a parázson, / Felcsapó láng mellett tűnődünk egyen-máson.” (József Attila)

CÉLUNK: a hagyományos magyar és minőségi kulturális termékekhez (szellemi és tárgyi, pl. hungarikum) kapcsolódó PR és marketing tevékenységek összefogása tapasztalt szakemberek közreműködésével.

Fontosnak tartjuk, hogy a kulturális termékek értékesítése illeszkedjen a térségre és hazánkra jellemző, sajátos kultúrtáj hagyományos kereteibe, illetve egészüljön ki mérték- és értéktartó rendezvényekkel, kiállításokkal, zenés estekkel, szalon- és csárdaprogramokkal.

Kiegészítő tevékenységeink a kiadványszerkesztés, honismereti utazásszerve-

zés, vándortúrák, kreatív ajándékok, családi társasjátékok tervezése stb. Bővíteni szeretnénk a fesztivál- és komplex rendezvények kínálatát, a magyar minőségi „hungarikum” termékek népszerűsítését, különös tekintettel a Kiskunságra jellemzőket.



Vashatos Kft.
Kulturális Szolgáltató és Turisztikai

Internet: www.vashatos.hu
E-mail: vashatos@mailbox.hu
Telefon & fax: 77/428-989
Mobil: 30/96-87-112

PROGRAMJAINK

• **Pro Patria Hungaria** – honismereti utazásszervezés, vándortúrák előkészítése.

• **Hungarikum-Kunikum**, helyi termékvásárok, vendégszál programok.

• **Fesztiválprogram** és konferencia, kreatív marketing

• **Érték- és mértéktartó előadások, rendezvények.**

• **Kiskunsági aranyforint** – helyi pénz forgalmazása.

• **Vashatos Kalendárium**, falinaptárak, térképek és emlékalbumok kiadása.

TANÁCSADÁSAINK

• **OPPIDUM PR** ügy-nökség * Három lépcsőben valósítjuk meg tevékenységünket: *előtanulmányok* (feladat, cél, időtartam), a *jövőmodell elkészítése, dokumentálás és felülvizsgálata*. Quest – jövőorientáltság-fokozó stratégiák.

• **Civil kurázi** – parasztpolgári, cívis összefogás, lokálpatrióta programok segítése.

• **LYCEUM – társasági közlöny** szerkesztése, kiadása a Szilády Áron Társaság tagjainak.

LUKÁCS LÁSZLÓ



A HATOS 1848/49-ben is a legkisebb ezüstpénz (2,6 gr ezüst) volt, az értéke pedig hat krajcár. A használatból kivonták, de neve tovább élt egészen a 20. század közepéig.

Ezt tükrözi a mindennapi életre utaló költészetünk is. Arany Jánosnál a 19. század második felében még volt értéke: „Egy rossz hatos csudát tesz nálunk” (Kóbor Tamás). A 20. század elején, az első világháború alatt azonban elveszti értékét: a „nikkel-hatos”, majd „vashatos” (Somlyó Zoltán: A titkos írás, 1916–1926), illetve József Attila (Ime, hát meglettem hazámat, 1937): „Mert nem kell (mily sajnálatos!) / a háborúból visszamaradt / húszfilléres, a vashatos”. (Balázs Géza) * (A hatos kezdetben hat, majd tíz krajcárt, azaz húsz fillért ért. 1910 körül kb. 1 kg kenyér vagy 1 liter tej ára.)

2017-ben. A Szilády Áron Társaság 2014-ben azt kezdeményezte, hogy helyezzünk el emléktáblát „Szilády Áron és tudós társai” címmel azokkal, akikkel egykoron szorosan együtt dolgozott tudományos munkája során és lényegében az ország egyik legfontosabb keletkutással foglalkozó tudós akadémikusokat mutatja be.

2. Szilády emlékszoba
Szilády László, Szilády Áron és Szilády János életét és munkáját bemutatását szolgálná ez az emlékszoba a régi gimnázium épületében, a ref. templom mellett.

3. Évkönyv 2001–2018

A Szilády Áron Társaság évkönyvet ad ki az elmúlt 17 év civil tevékenységének összefog-

lalása céljából. Előjegyzésre nyílik lehetőség 2000 Ft/db áron, amit a Lelkészi Hivatalban (munkanapokon: 7:30 – 12:00, 15:00 – 17:00 óráig. Telefon: 77/421-123) lehet előfizetni. Tervezett megjelenés: 2018 novembere!

4 Levelező lista (levelező tagok) összeállítása csak e-mail címekre, mert szívesen veszünk minden támogatást és segítséget, pl. újságcikkek, programajánlatok, előadóként, önkéntes segítségnyújtásban stb.

A Társaság megbízható szer-

vezeti keretet nyújt a lokálpatrióta értékeink megőrzéséhez, hagyományoszeretletünk pedig kimeríthetetlen forrását jelenti múltunk megbecsülésének.

Ennek szellemében fogunk hozzá 2018-ban is a Társaság tevékenységének megszervezéséhez és számos területen kezdeményeztünk újabb találkozási fórumot.

Huszonöt év után is ragaszkodunk az alapítói hitvallásunkhoz és szellemi elődünknek tekintett **Halasi Polgári Olvasókör** 1863. január 10-én véglegesített alapvetéséhez, ti. az nem más, mint „a város polgárai körében a művelődés, szellemi fejlődés biztosítása társas élet formájában.”



Az üdítőital története

A természetes szükségleteink egyik legfontosabbja a folyadékbevitel, az ivás. Nem meglepő tehát, hogy az üdítőitalok párhuzamosan fejlődtek a kultúrákkal és a technológiával.

A kifacsart gyümölcsök levét már az őskorban is fogyasztották. Ám a legegyszerűbb üdítőital, a limonádé receptjét csak a tizenegyedik században, a keresztes lovagok hozták Ázsiából. A frissítő rövid időn belül akkora népszerűsége lett, hogy hamarosan limonádémesterek kezdtek tevékenykedni Európában, akik úgynevezett limonádépályókban árulták a nedűt. A szénsavas változatról szóló első utalások 1833-ból valók.

Íme, ilyen volt egy utcai limonádé árus az 1930-as években:



SÖRBET – „*Jertek velem, ottlenn áll nagy vigalom, Odalenn vár mézizű sörbet.*” – írta Arany János 1856 nyarán, Szondi két apródja című balladájában. Az arab, perzsa, török közvetítéssel érkező sörbet szó azonban ebben az esetben nem napjaink jóval ismeretebb havas-jeges desszertjét (sörbet), hanem a világ le-

gelső üdítőitalát jelöli. A középkori eredetű sörbet (serbet) összezúzott gyümölcsök (citrom, narancs, mangó, ananász, aranyalma, szantál, falsa) zöldfűszerek (menta, etc.), és/vagy virágszirmok (rózsa, hibiszkusz, etc.), édesítőszer (nádcukor, méz) és a szirupot hígító víz felhasználásával készült. Igen kedvelt volt az alkoholt tiltó iszlám világban, a Közel-Keleten, de Ázsiában is. Egy 12. században íródott perzsa orvosi enciklopédia, a Zakhi-
reye Khwarazmshahi (Khwarzm sahjának szentelt kincsek) többféle sörbet receptjét is leírja.



A mogul uralom alatt Észak-Indiában is elterjed és az ötféle hozzávalóból készülő *puncsok* ötletadója lesz. Az Ottomán birodalomban a Palota orvosai és gyógyszerészei felügyelik azokat a gyümölcsöket és fűszereket, amelyből az uralkodó serbetje készült. Az utcák serbet készítőinek török neve, *şerbetçi*. A serbet a Balkánra és Magyarországra is a török hódítással jut el.

Edward W. Lane orientalista, 1836-os egyiptomi utazása során számos édes serbetről (sharaab) számol be, melyek közül a legegyszerűbb a cukros volt, és a

limonádé a másik legelterjedtebb üdítőital. A harmadik legnépszerűbb ibolyavirág szirupból készült. Iránban a serbet (sharbat) többnyire aromás virágokból készül.



A hagyomány szerint, március 21-e után, az *iráni újév* 13. napján (Nowruz) az iráni családok piknikezni indulnak. A pikniken hétféle, „sz”, és hétféle „s” betűvel kezdődő ételt, italt fogyasztanak. A hét „s” betűvel kezdődő közt van, a gyógyító erejének tartott mentából, cukorral, ecettel készülő *sharbat* is.

A Háft-szín asztal a Noruz ünnepség jelképe, amely minden otthonban megtalálható. A háft-szín asztalon 7 olyan dolog van ami perzsa nyelven sz betűvel kezdődik: szib (alma) az egészséges gyümölcsért és zöldségért, szekke (pénzérték) a gazdagságért, szir (fokhagyma) a természetért, szerke (ecet) a tisztaságért, szábbi (zöltségféle), szonbol (jácint), szomagh (fűszer) + Korán (az iszlám miatt). Az iszlám idők előtti zoroaszteri háft-szín asztalon 7 olyan dolog volt, ami perzsa nyelven s betűvel kezdődik: sarab (bor) az ünnepléshez, sir (tej) a táplálékért, sarbat (sörbet) az élvezetért, sam-sir (kard) a biztonságért, simsád (doboz) a vagyonért, sám (gyertya) a világosságért,

sadan (kendermag) a megvilágosodásért.

Az első nyugati üdítők

A serbet a nyugatra is hatással volt. A nyugati világ első, nem-szénsavas üdítőitalai a 17. században jelennek meg kereskedelmi forgalomban. Az árusok a hátukon cipelték a mézzel édesített, citromos vízzel teli hordókat, és a limonádét abból mérték ki a városi lakosoknak. 1676-ban, a párizsi limonádé árusok társasága, a „*Compagnie des Limonadiers*”, üzleti érdekeinek védelmében, egyed-
árusítási jogot vív ki magának.

A **szódavíz** (soda water) elnevezés 1798-ban bukkant fel Amerikában, ahol a szódavízkészítésre 1810-ben adják ki az első szabadalmat és 1835-ben palacozzák az első szódavizeket. A természetben előforduló szénsavas ásványvizet utánzó, széndioxiddal dúsított vizek hamar elterjednek, és kellemes ízük miatt is kedvelté válnak mindenfelé. A szénsavval dúsított, ízesített ásványvizek nagyüzemi gyártása az 1830-as évektől kezdődött (USA).

1881-től jelennek meg, az először orvosi készítményként árusított kólák, és több más, gyógyszereszek által fejlesztett amerikai szénsavas üdítőital: a gyümölcsös Dr. Pepper (Charles Alderton, 1885), a Coca-Cola (John S. Pemberton, 1886), a

Pepsi-Cola (Caleb Bradham, 1898). Az amerikai üdítőital-ipar, ahogy az élelmiszeripar általában, messze az európai előtt járt. Az első diétás üdítő, a „No-Cal Beverage”, 1952-ben, az első diétás kóla 1959-ben jelent meg.



Alumínium dobozba 1957-től töltenek üdítőitalokat, és az első műanyag palackok 1970-ben kerültek a boltok polcaira (PET, 1973).

Az első hazai üdítők – a kracherli

„...kugliztak a kracherli mellett a tisztas örömtanyán egészen harmadnap délig.” – írja Hevesi András író, Krúdy Gyulára emlékezve.

Az első palackozott, golyózáras üvegekbe kézi töltéssel kerülő üdítőital a pezsgőlimonádé, más néven, a *libapezsgő* volt. A hazai szikvizések gyártotta, osztrák eredetű ital, a német **Kracher** (jelentése az argóban: durrantás) szó után kapta az elterjedtebb kracherli nevet. Az 1930-as években, többféle ízben (citrom, málna) is gyártották országsszerte. A szódával készült szörpök mellett, ezek alkották a kor hazai üdítőital választékát. „Bor, ser, pálinka, vagy kracherli?” – kérdezte a korcsmárosné akkoriban a vendé-

get. Aztán, a kracherli is lassan kiment a divatból, illetve átalakult.



A Dietrich és Gottschlig Likőr-, Rum- és Cognac Gyár félig meghámozott narancsos (?) logóval operáló Dít-Got Fruttijának címkéje a húszas évekből.



Az ugyanekkor megjelent Legfinomabb Hegyi Gyógy Málnaszörp – a névbe foglalt gyógy szó biztosan megsokszorozta a pengőket!



Meinl-féle gyümölcs-szörpök, 1935



Fanta.

A leginkább narancsos ízben fogyasztott szénsavas ital a Coca-Cola mellett talán a legismertebb üdítő szerte a világon. Kevésbé ismert azonban, hogy a Fantát valójában a második világháború alatt, a náci Németországban alkották meg először, miután a háborús szankciók eredményeképp elfogytak a kóla gyártásához szükséges alapanyagok.

A világ legnagyobb üdítőital gyártója, a Coca-Cola Company 1929-ben hozta létre németországi leányvállalatát. A náci hatalomrajutását követően, az 1930-as évek első felében a cég által gyártott kóla rövid idő alatt az ország legnépszerűbb üdítőitala lett. A cukros, szirupos, fekete színű italt 50 gyárban palackozták és közel 5 millió üveget adtak el belőle évente. A cég emblémája virított minden utcákon, és gyakran jelent meg különféle sport és kulturális események támogatójaként is.

Legnagyobb sikerét azonban kétségtelenül 1936-ban aratta, amikor a berlini olimpia hivatalos szponzora is lett.

A második világháború kitörése azonban kellemetlen következménnyel járt minden német kólarajongó számára. A kóla gyártásához szükséges speciális szirup amerikai importja folyamatosan csökkent, majd az Egyesült Államok a hadbalépésével egyidőben minden kereskedelmi kapcsolatot megszüntette Németországgal. Ez egyben azt jelentette, hogy a Coca-Cola német leányvállata ettől fogva már képtelen volt több kólát gyártani a megfelelő alapanyag híján.



A németországi vállalat vezetője, **Max Keith** azonban rövidesen előállt a mentőötlettel.

Németországban elérhető alapanyagokból egy új receptet javasolt. Így született meg, az ekkor elsősorban tejsavóból és almarostokból készített ital, amelynek Keith és reklámszakemberei a német „*Fantastisch*” szót alapul véve egy új nevet alkottak.



A Fanta sikerének talán legfőbb kulcsa Keith ügyes lobbitevékenységében gyökeredett, aki elérte, hogy az új termékre ne vonatkozzon a Németországban akkoriban elrendelt cukorimport-tilalom. Az édes üdítő így rövid idő alatt óriási népszerűsége tette szert, minthogy nem csak italként fogyasztották, hanem tészták és sütemények hozzávalójaként is hasznosítható volt. Az németországi vállalat gyakorlatát hamarosan átvette a hasonló problémákkal küzdő holland leányvállalat is, ahol hasonló elv alapján egy bodza ízű italt kezdtek gyártani.

A háború végén az európai leányvállalatok irányítása ismét az Egyesült Államokban székelő cég központja kezébe került. Az alma ízű német és a bodza ízű holland Fanta gyártását ekkor le is állították, de az ital kedvelőinek nem kellett sokáig várni kedvenc ízeik visszatérésére. A nagy üzleti rivális Pepsi ugyanis az 1950-es években piacra dobta saját, különféle gyümölcsös ízesítésű termékeit, ami válaszlépésre készítette a Coca-Colát is. 1950-ben újraindították a Fanta gyártását, amely rövid idő alatt a világ egyik legnépszerűbb és legismertebb szénsavas üdítőitalává vált. Így manapság már több mint 100 országban és 90 különféle ízesítéssel árusítják.

Bambi.

Az üdítőitalok nagyüzemi gyártása Európában, így Magyarországon is, valójában csak a II. világháború után lendült fel. A második világháború után, 1947-ben jelent meg az első üdítő,

a kezdetben még koronazás, narancs ízű Bambi. A Bambi, az 50'-es években a citromízű Utas-Üdítő, a 60'-as években a málnaízű Erdei Bambi, a Húsi, az Ananász, az első rostos üdítő, az Almuska, (zárójelben itt említhetjük a Jaffa szörpöt is), valamint az imperialista Coca-Cola (1968) követett.



Az 1947-ben a Hazai Szikvízüzemben megszületett Bambi az államosítás után már erdeigyümölcsös verzióban is jelentkezett: ez volt az Erdei Bambi, amit a lenti, ötvenes évekbeli címke tanúsága szerint a medvék is előszeretettel fogyasztottak.



1970-ben került a boltokba a Sztár és a Pepsi-Cola. 1971-ben a Traubisoda és az Extra. 1972-ben az Olympos Orange. 1973-ban a Márka, és a sort, a teljesség igénye nélkül, még lehetne folytatni az Alföld, Deit, Et-Üd, Gyöngy, Hírös, Málnaüdítő, Sárközi Gyümölcs Üdítő, Üdítő, Kofola, Oázis, Orange, Quick Cola, Róna, Utas, Üdítővíz, Viking,

Vitis, etc. üdítőitalok sorolásával.



A Fővárosi Ásványvíz és Jégipari Vállalat üdítői, a Margitszigeti ásványvíz, az Erdei Bambi, a Bambi és a Gyömbér reklámja az 1970-es évek derekáról.



Az 1973-ban a Borgazdasági Vállalatok Trösztjének laboratóriumából kiszökött Márka szőlő, az első, teljes egészében magyarországi alapanyagból született ital, valamint különböző ízesítésű társai.

A rendszerváltás során aztán lassan magánkézbe kerültek az állami gazdaságok, és bezártak az üdítőgyárak, bár néhányuk – így a Traubisoda, valamint a Márka – ma már újra aktív.

A fotók a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum gyűjteményéből, illetve a Pest-Budai Árvizezőház archívumából származnak!



És nem feledkezhetünk meg az 1971-ben született Traubisodáról sem, ami az évtized közepén járatta csúcsra a magyar plakátművészet hippihullámát.

Pancsoló kislány.

A dal refrénje fél évszázad múltán is jól ismert: „Jaj úgy élvezem én a strandot,/ Ottan annyi a szép és jó,/ Annyi vicceset látok, hallok,/ És még Bambi is kapható!” A szénsavas Bambi palackozása 1947-ben, a VIII. kerületi Hazai Szikvízüzemben, a Horváth Mihály téren kezdődött. Az államosítást követően, ez a szikvízüzem, s vele a jogok is, a Fővárosi Ásványvíz és Szikvízüzemhez kerültek. Gyártóhelyét többször is áthelyezték, majd, a kereslet növekedésével, a 60'-as évek elején, a KGST szakosodás szerint a Német Demokratikus Köztársaságban (NDK) gyártott új gépsorokat állítottak be.

A két és féldecis Bambi Narancs szénsavas üdítőital ugyan csatos üveggé híressé vált, s az emlékezetben is így él, ám az első, kézzel töltött Bambis üvegek még koronazásúak voltak. Más üdítőital nem lévén, kékköpenyes, szorgos munkások tucatjai állították elő a szocialista tervgazdálkodás első, és évekig egyetlen, üdítőitalát. A hidegháborús fémhiány miatt azonban, a szemébe kerülő koronázár helyett a drágább, ám hosszú távon mégis kevésbé pazarló csatos üveg lett a Bambi emblematisztikus palackja.

Források: Vincze Miklós <https://24.hu/kultura/2017/04/26/ezekkel-az-uditokkal-alltunk-ellen-a-nyugat-cukros-lottyeinek/> Csiki Sándor <http://www.foodandwine.hu/2015/04/08/uditaital-tonenelem-sorbet-szarbat-es-kracherli/> - <https://mult-kor.hu/egy-uditaital-stet-multja-avagy-hogyan-alkotta-meg-a-naci-nemetorszag-a-fantat-20171016>

Szilády Áron Társaság

Pro Iuventute 2018

A SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG 1994-ben kezdeményezte a kiskunhalasi nevelési-oktatási intézmények körében, hogy a végzős tanulóifjúság –

Kiskunhalas díszpolgára – Nagy Szeder István által kidolgozott és alkalmazott „halasi norma” módszerrel válassza meg, jelölje egy kedves tanárát „az ifjúságért” emlékdíjunkra (Pro Iuventute).

Az elmúlt huszonnégy évben folyamatosan megvalósult ez az ünnepi programunk, köszönhetően mindazoknak, akik kitartó szeretetükkel és hitükkel segítettek a halasi diákközösségeket. Példát mutattak em-

berségből, szakmai hivatásukból. A díjak átadása ünnepélyes keretek között valósul meg, ahol a köszöntők után az első, majd a második alkalommal díjaz-

zottak vehetik át

E M L É K - É R M Ű K E T.

Ezután a harmadik esetben megválasztott pedagógusok E M L É K - D Í J B A N részesülnek.

Hagyományaink alapján, a díjazottakról méltató gondol-

tokat, laudációt az intézményvezetők tartanak, mintegy 3-5 percben. Az ünnepi programunkat közös csoportkép, sajtószereplés és fogadás zárja.

Lukács László elnök

Idén, május 31-én, csütörtökön 16 órától a Szilády Áron Református Gimnázium dísztermében kerül sor a „PRO IUVENTUTE 2018” díjátadásra és ünnepi programunkra.



„Egy malomban őrlünk!”

Lokálpatrióta klubestek

Újratervezés!

Tisztelettel meghívjuk Önt

2018. (szervezés alatt)

a Véghe-kúriába (Bajcsy-Zsilinszky E. 5.)

XII. VENDÉGÜNK:

Baráth József

Pro Urbe-díjas művésztanár

Vendégünk kívánsága szerint, kedvenc itala, étele is terítékre kerülhet!

HÁZIGAZDA:

Lukács László elnök

A belépés díjtan!

A Szilády Áron Társaság közösségi programot hirdet elsősorban azok számára, akik szeretnék megismerni és megtisztelni Halason és vidékén élő jeles polgárait, szakmai értékeit, eredményeit, terveit, világlátását és kedvenc elfoglaltságait. Mindenkinek teljesítjük egy kívánságát, amivel meglepjük a résztvevőket! Klubestjeinket általában a kiválasztott hónap idusán tartjuk meg! A korlátozott férőhely miatt **előjegyzés** szükséges!

Információk: www.sziladyarontarsasag.hu

Telefon: 20/465-2300

Támogassa Ön is céljainkat!



A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

Kiskunsági történetek

Írta: Nagy Czirok László

A NEMZETES ÚR KASZÁSOKAT FOGAD

Az 1850-es években az egyik nemzetes – ki vastag tréfáiról lett nevezetes – egy hajnalon a kimaradott munkások közül nyolc kaszást fogadott. Mivel kapát hoztak, hazaküldte őket kaszáért. Mikor a kaszákkal jelentkeztek, így kezdték: – Itt vónánk, nemzetös uram! Hanem most már merre lössz a kaszálni való?

– Nem möntök innen sehová! Mögkezdítök innen a város házául, aztán haladtok arra felé a Zilah-malomnak, aztán mögfordultok balra, lekanyarodtok a Papp Richárd házának, onnan Szent János szobáig!

– Nincs itt mit kaszálni, alig van egy-két szál gaz az utcákon! – mondják a kaszások.

– Mit találtok, azt levágjátok, ahun mög nincs gaz, ott üres kaszálást csináltok! De kapáljatok ám sűrűn, mert ott löszök a sarkatokba! Mögértöttétök?

– Hát ki az atyaúristen látott ilyen munkát? – folyhöztek a munkások.

– Ne törjétek a fejetöket, hanem csak fogjatok hozzá! De jól megfőnjétek, kalapáljátok ám a kaszákat!

A munkások hozzáálltak, s fenték is kaszákat sűrűn, pedig fű se volt a főutcán. Megkapták a jó fröstököt, délben a húsos ebédet 5 iccés kulacs borral. Vacsorát is kaptak a szobor mellett, aztán kifizette őket 1-1 ezüst huszassal.

– A szögény embörnek is élni köll! – mondta a nemzetes úr.

Csak hogy az üres kaszálás jobban kifárasztotta őket, mint ha kaszáltak volna.

Forrás: Bereznai Zsuzsanna - Nagy Czirok László:
A hajdani halasi nép humora / Thorma János Múzeum, 2011



Kiskunhalas, hősi emlékmű (Forrás: hungaricana.hu)

HALASI TÉKA

XX. ÉRTÉK- ÉS MÉRTÉKTARTÓ
ELŐADÁS KISKUNHALASON.

**Tisztelettel meghívom
Önt és csalátagjait
2018. szeptember ...
(szervezés alatt)
a Csipkeházba**

Közösségi művelődés

címmel

**Beke Márton
művelődéskutató (Bp.)
előadására kerül sor**

Házigazda: Lukács László elnök
Szilády Áron Társaság

Edigi előadóink voltak:

dr. Láncai András egyetemi tanár,
dr. Kakusi Péter irodalomtörténész,
Czakó Gábor író, dr. Hidán Csaba
történész, dr. Bogár László közigazdász,
dr. Margittai Gábor irodalomtörténész, Jankovics
Marcell filmrendező, Perkóvitz Tamás közigaz-
dász - a helyi pénz kiadója, dr. Szakály Sándor
történész, Jakócs Ádám vasúti szakértő, Szentesi
Zöldi László író, újságíró (Magyar Hírlap),
Zombori Ottó csillagász, Gy. Szabó Béláról
emlékeztünk meg a szanki képtár vezetőivel (Sz.
Miklós Márta és Falk Miklós), Huth Gergely
újságíró (Pesti Srácok, Polgár Portál), Irmiás
Balázs építész (Csoma Alapítvány), Horváth
Sándor költő (Ungvár), Gutai István író (Paks),
Kiskunhalas népdalai (Bakó Katalin, dr. Vladár
Károly és Székely Tibor), Szűcs Károly
művészettörténész.

**Magyar Hősök Emlék-
napja.** Megemlékezést tart
a KDNP kiskunhalasi szer-
vezete, 2018. május 27-
én, vasárnap 11:30 órakor
a Hősök emlékműnél.

*

A Halasi Szépművészeti Céh
2018. június 23-án, szom-
baton 16 órától ünnepi
Céhvacsorát rendez a tag-
jainak.

*

**További aktuális kis-
kunhalasi programok:**
halasmedia.hu

*

A LYCEUM – társasági közlöny
6. számának várható megjele-
nése: 2018. augusztus. A prog-
ramváltoztatás jogát fenntart-
juk! Az időszaki ünnepi progra-
mokról külön értesítéseket kü-
ldünk!

A **Nádor Klub** (2009 –
2016) STÁDIUM polgári hírle-
velének 1-26. számai, vala-
mint a LYCEUM – társasági
közlöny 1-5. száma letölthető
a www.vashatos.hu vagy a sziladyarontarsasag.hu honla-
pokról. Várjuk javaslatait lo-
kálpatrióta alkalmainkhoz!

További információk:
20/465-2300



SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG

LOKÁLPATRIÓTA EGYÜTTMŰKÖDÉS

6400 Kiskunhalas, Hősök tere 2.

www.sziladyarontarsasag.hu

OTP Bank 11732064-20039431

Adószám: 18343081-1-03